

**การบูรณาการเทคโนโลยีดิจิทัลในการพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษ
เพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในระดับนานาชาติ**
**INTEGRATION OF DIGITAL TECHNOLOGY IN DEVELOPING ENGLISH SKILLS
FOR INTERNATIONAL BUDDHIST PROPAGATION**

1.สามเณรสุขสุวรรณค์ พรหมทอง*, 2.ประดิษฐ์ คำมุงคุณ, 3.วาราสายะ วราสยานนท์
1. Novice Souksavan Phommathong*, 2. Pradit Kammungkun, 3. Varasaya Varasayan

สังกัด: คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา
Affiliation: Faculty of Humanities , Mahamakut Buddhist University Lanna Campus
* Corresponding Author E-Mail: hilove1233@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้มุ่งวิเคราะห์และนำเสนอแนวทางการบูรณาการเทคโนโลยีดิจิทัลในการพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษเพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในระดับนานาชาติ โดยเน้นการสร้างสมรรถนะด้านภาษาอังกฤษของพระสงฆ์และบุคลากรทางศาสนาในยุคที่เทคโนโลยีมีบทบาทสำคัญ ภาษาอังกฤษในฐานะภาษาสากลถือเป็นเครื่องมือสำคัญในการเผยแผ่หลักธรรมผ่านแพลตฟอร์มดิจิทัล เช่น แพลตฟอร์มการเรียนรู้ออนไลน์ แอปพลิเคชัน และสื่อสังคมออนไลน์ การศึกษาเน้นถึงการผสมผสานเทคโนโลยีดังกล่าวกับวิธีการสอนแบบดั้งเดิม เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการสื่อสารและการถ่ายทอดหลักธรรมที่เข้าถึงผู้คนหลากหลายวัฒนธรรม อย่างไรก็ตาม ความท้าทายที่สำคัญคือการรักษาความถูกต้องของหลักธรรม การพัฒนาทักษะด้านดิจิทัลของผู้เรียน และการลดความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงเทคโนโลยี แนวทางแก้ไขที่เสนอในการศึกษานี้ ได้แก่ การวางแผนการเรียนรู้แบบผสมผสาน การฝึกอบรมบุคลากร และการใช้เทคโนโลยีล้ำสมัย เช่น ปัญญาประดิษฐ์และแพลตฟอร์มเสมือนจริง เพื่อส่งเสริมการเผยแผ่อย่างมีประสิทธิภาพ ผลการศึกษานี้เน้นย้ำถึงความสำคัญของการปรับตัวให้สอดคล้องกับบริบททางสังคมและเทคโนโลยีในยุคดิจิทัล พร้อมทั้งเสนอแนะกลยุทธ์ที่ช่วยพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษและยกระดับการเผยแผ่พระพุทธศาสนาให้ยั่งยืนในระดับนานาชาติ

คำสำคัญ: ภาษาอังกฤษ, การเผยแผ่พระพุทธศาสนา, เทคโนโลยีดิจิทัล, การเรียนรู้แบบผสมผสาน, นวัตกรรมการศึกษา

Abstract

This academic article aims to analyze and propose approaches for integrating digital technology in developing English language skills for international Buddhist propagation, emphasizing English competency development among Buddhist monks and religious personnel in an era where technology plays a crucial role. English, as an international language, serves as a vital tool for disseminating Buddhist teachings through digital platforms such as online learning platforms, applications, and social media. The study focuses on

integrating these technologies with traditional teaching methods to enhance communication effectiveness and the transmission of Buddhist teachings to people across diverse cultures. However, significant challenges include maintaining the accuracy of Buddhist teachings, developing learners' digital literacy, and reducing technological accessibility gaps. The proposed solutions in this study include implementing blended learning plans, personnel training, and utilizing advanced technologies such as artificial intelligence and virtual platforms to promote effective propagation. The findings emphasize the importance of adaptation to social and technological contexts in the digital era while suggesting strategies to enhance English language skills and elevate sustainable international Buddhist propagation.

Keywords: English, Buddhist Propagation, Digital Technology, Blended Learning, Educational Innovation

บทนำ

การเผยแผ่พระพุทธศาสนาในยุคดิจิทัลจำเป็นต้องปรับตัวให้สอดคล้องกับพลวัตของสังคมโลก โดยเฉพาะในทศวรรษที่ผ่านมา การเข้าถึงข้อมูลและการเรียนรู้ผ่านช่องทางดิจิทัลได้กลายเป็นวิถีชีวิตของประชากรโลก การเผยแผ่พระพุทธศาสนาจึงต้องบูรณาการเทคโนโลยีเพื่อเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายที่มีความหลากหลายทางภาษา วัฒนธรรม และความเชื่อ (ปัญณพงศ์ วงศ์ณาศรี และ วีรณัฐ พรหมจักร, 2567) ภาษาอังกฤษในฐานะภาษาสากลมีบทบาทสำคัญในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในระดับนานาชาติ เนื่องจากเป็นภาษาหลักในการสื่อสารผ่านสื่อดิจิทัล การประชุมนานาชาติ และการเผยแพร่องค์ความรู้ ศักยภาพด้านภาษาอังกฤษของพระภิกษุสงฆ์และบุคลากรทางพระพุทธศาสนาจึงเป็นปัจจัยสำคัญในการถ่ายทอดหลักธรรมที่ลึกซึ้งสู่ประชาคมโลก การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาสะท้อนถึงการปรับตัวตามพฤติกรรมการเรียนรู้ของสังคมร่วมสมัย ผ่านช่องทางดิจิทัลหลากหลายรูปแบบ อาทิ เว็บไซต์ แอปพลิเคชัน สื่อสังคมออนไลน์ และแพลตฟอร์มการเรียนรู้ออนไลน์ ซึ่งเอื้อต่อการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้และการปฏิบัติธรรม อีกทั้งยังลดข้อจำกัดด้านเวลาและสถานที่ในการเข้าถึงองค์ความรู้ทางพระพุทธศาสนา บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเสนอแนวทางการบูรณาการเทคโนโลยีดิจิทัลในการพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษสำหรับการเผยแผ่พระพุทธศาสนาสู่ระดับนานาชาติ โดยวิเคราะห์รูปแบบและวิธีการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลที่เหมาะสม พร้อมทั้งเสนอแนะแนวทางการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีดังกล่าวอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน ครอบคลุมตั้งแต่แนวคิดพื้นฐาน การพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษผ่านเทคโนโลยีดิจิทัล ตลอดจนรูปแบบการบูรณาการเพื่อยกระดับการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในระดับสากล

แนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับการเผยแผ่พระพุทธศาสนา

การเผยแผ่พระพุทธศาสนาตามแนวทางดั้งเดิมมีพื้นฐานสำคัญจากพุทธวิธีในการสอน โดยเฉพาะหลักอนุพุทธพิกขา ซึ่งเป็นการแสดงธรรมตามลำดับขั้น จากเนื้อหาที่เข้าใจง่ายไปสู่เนื้อหาที่ซับซ้อน และจากรูปธรรมสู่นามธรรม โดยพิจารณาถึงพื้นฐานและความพร้อมของผู้รับสาร (พระประสาน ขยาภิโรโต และคณะ, 2564) วิธีการเผยแผ่แบบดั้งเดิมประกอบด้วยองค์ประกอบสำคัญ ได้แก่ การเทศนาธรรม การสนทนาธรรม การปฏิบัติตนเป็นแบบอย่าง และการธรรมจาริก อย่างไรก็ตาม ในบริบทสังคมดิจิทัล สถาบันทาง

พระพุทธศาสนาได้ปรับปรุงแบบการเผยแผ่โดยบูรณาการเทคโนโลยีสมัยใหม่ อาทิ การถ่ายทอดสดพระธรรมเทศนาผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์ การพัฒนาแอปพลิเคชันสำหรับการศึกษาและปฏิบัติธรรม และการประยุกต์ใช้สื่อสังคมออนไลน์ในการเผยแผ่หลักธรรม การปรับตัวดังกล่าวนอกจากจะเพิ่มประสิทธิภาพในการเข้าถึงประชากรรุ่นใหม่แล้ว ยังขยายขอบเขตการเผยแผ่พระพุทธศาสนาสู่ระดับนานาชาติ

นอกจากนี้ ภาษาอังกฤษมีความสำคัญอย่างมากในฐานะสื่อกลางการถ่ายทอดหลักธรรมระดับสากล การแปลและการอธิบายหลักธรรมเป็นภาษาอังกฤษจึงเป็นปัจจัยสำคัญในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาสู่ประชาคมโลก อย่างไรก็ตาม ความท้าทายที่สำคัญคือการชำระไว้ซึ่งความถูกต้องและความลึกซึ้งของหลักธรรมในกระบวนการแปลและการสื่อสารข้ามวัฒนธรรม (ปาริณันท์ ปางทิพย์อำไพ และคณะ, 2567) การผสมผสานระหว่างหลักการเผยแผ่แบบดั้งเดิม เทคโนโลยีสมัยใหม่ และการใช้ภาษาอังกฤษเป็นสื่อกลาง จึงเป็นแนวทางสำคัญในการพัฒนาการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในยุคปัจจุบัน โดยดำรงไว้ซึ่งแก่นแท้ของพระธรรมคำสอน พร้อมทั้งปรับวิธีการนำเสนอให้สอดคล้องกับบริบทของประชาคมโลกที่มีความหลากหลาย

1. ความหมายและความสำคัญของการเผยแผ่พระพุทธศาสนา

การเผยแผ่พระพุทธศาสนามีรากฐานสำคัญจากพระพุทธพจน์ที่ตรัสแก่พระสาวกชุดแรก "จรถ ภิกขเว จาริกิ พุทฺชนฺทิตาย พุทฺชนฺสุขาย โลกานุกมฺปาย" (เธอทั้งหลายจงจาริกไป เพื่อประโยชน์เกื้อกูลและความสุขแก่ชนจำนวนมาก เพื่อเห็นแก่ประโยชน์สุขของชาวโลก) (พระไตรปิฎกเล่มที่ 4 วินัยปิฎก มหาวรรค ภาค 1) สะท้อนนัยสำคัญว่าการเผยแผ่ไม่ได้จำกัดเพียงการประกาศหลักธรรม แต่ครอบคลุมถึงการนำพาธรรมะสู่มวลมนุษย์ด้วยเมตตาธรรมและความปรารถนาให้พ้นทุกข์

การเผยแผ่พระพุทธศาสนามีความสำคัญต่อความดำรงอยู่ของพระศาสนา ดุจสายธารแห่งธรรมที่หล่อเลี้ยงให้พระพุทธศาสนาเจริญงอกงามในสังคมโลก โดยเฉพาะในยุคแห่งความเปลี่ยนแปลงอันรวดเร็ว การเผยแผ่อย่างมีประสิทธิภาพจึงทวีความสำคัญต่อการพัฒนาสังคมและมนุษยชาติ บทบาทสำคัญของการเผยแผ่พระพุทธศาสนาคือการสร้างสันติสุขและความสมานฉันท์ในสังคม ผ่านหลักธรรมที่มุ่งพัฒนาจิตใจ ลดความเห็นแก่ตัว และเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรม อันเป็นรากฐานของการอยู่ร่วมกันในสังคมพหุวัฒนธรรม นอกจากนี้ ยังส่งเสริมการพัฒนาปัญญาและการคิดวิเคราะห์อย่างมีเหตุผล ซึ่งเป็นคุณสมบัติจำเป็นสำหรับการพัฒนามนุษย์ในยุคปัจจุบัน เป้าหมายสูงสุดของการเผยแผ่พระพุทธศาสนาคือการนำพามนุษย์สู่ความพ้นทุกข์และนิพพาน ผ่านการเข้าใจสัจธรรมของชีวิตและการปฏิบัติตามมรรควิธี การเผยแผ่จึงมุ่งเน้นการบูรณาการระหว่างทฤษฎีและการปฏิบัติที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในชีวิตของผู้รับธรรม ทั้งในระดับโลกิยธรรมและโลกุตตรธรรม

2. รูปแบบและวิธีการเผยแผ่พระพุทธศาสนา

พระพุทธองค์ทรงใช้วิธีการสอนที่หลากหลายในการเผยแผ่พระธรรม โดยทรงคำนึงถึงพื้นฐาน อุปนิสัย และระดับสติปัญญาของผู้ฟังเป็นสำคัญ วิธีการสอนหลักประกอบด้วย การเทศนา การตอบปัญหา และการสนทนาธรรม (ประยงค์ อ่อนตา, 2562) พระพุทธองค์ทรงปรับกลวิธีการสอนตามกลุ่มบุคคล โดยทรงใช้การอธิบายด้วยเหตุผลและการเปรียบเทียบสำหรับพราหมณ์ การโต้ตอบทางปัญญาสำหรับนักปราชญ์ และการใช้อุปมาอุปไมยสำหรับสามัญชน หลักการสำคัญในการเผยแผ่ประกอบด้วยอนุบุพพิกา ซึ่งเป็นการแสดงธรรมตามลำดับขั้นจากทาน ศีล สวรรค์ โทษของกาม จนถึงเนกขัมมะ ก่อนแสดงอริยสัจ 4 และหลักปฏิรูปเทศในการเลือกสถานที่และเวลาที่เหมาะสม พระสาวกมีบทบาทสำคัญในการสืบทอดพระพุทธศาสนา โดยแต่ละรูปมีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน อีกทั้งยังมีบทบาทในการจัดระบบการเรียนการสอน การรวบรวมคำสอน และการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในดินแดนต่างๆ

การเผยแผ่พระพุทธศาสนาในยุคดิจิทัลเผชิญความท้าทายจากการเปลี่ยนแปลงของสังคมและพฤติกรรมผู้บริโภคสื่อ (พระครูวินัยธรรมไกร อภิรภิโฆ และคณะ, 2567) การปรับใช้หลักธรรมในสังคมสมัยใหม่จำเป็นต้องคำนึงถึงวิถีชีวิตและความต้องการของคนรุ่นใหม่ โดยนำเสนอในรูปแบบร่วมสมัยที่เชื่อมโยงกับประเด็นปัญหาในชีวิตประจำวัน การสื่อสารข้ามวัฒนธรรมมีความสำคัญในการเผยแผ่ระดับนานาชาติ ผู้เผยแผ่ต้องเข้าใจความแตกต่างทางวัฒนธรรม และสามารถอธิบายหลักธรรมโดยใช้ภาษาและตัวอย่างที่เหมาะสมกับบริบททางวัฒนธรรม กลยุทธ์การใช้เทคโนโลยีเพื่อการเผยแผ่ประกอบด้วย การพัฒนาแพลตฟอร์มการเรียนรู้ออนไลน์ สื่อสังคมออนไลน์ แอปพลิเคชัน และการสร้างชุมชนออนไลน์ โดยต้องคำนึงถึงความสมดุลระหว่างความทันสมัยกับการรักษาแก่นแท้ของพระธรรมคำสอน การพัฒนาทักษะด้านดิจิทัลของบุคลากร และการสร้างระบบตรวจสอบคุณภาพเนื้อหา การประยุกต์หลักการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในปัจจุบันจึงต้องผสมผสานระหว่างการรักษาแก่นธรรมกับการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่อย่างเหมาะสม

เทคโนโลยีดิจิทัลกับการพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษ

เทคโนโลยีดิจิทัลเป็นเครื่องมือสำคัญในการปฏิรูปการเรียนการสอนภาษาอังกฤษในปัจจุบัน โดยเฉพาะในบริบทการเรียนรู้ระยะไกลและการเรียนรู้ด้วยตนเอง ครอบคลุมตั้งแต่แอปพลิเคชันแพลตฟอร์มออนไลน์ สื่อมัลติมีเดีย และระบบจัดการการเรียนรู้ต่าง ๆ ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีการเรียนรู้สมัยใหม่ที่เน้นการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองและการเชื่อมโยงความรู้ผ่านเครือข่ายดิจิทัล รูปแบบและเครื่องมือดิจิทัลสำหรับการพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษมีความหลากหลาย ประกอบด้วยแพลตฟอร์มการเรียนรู้ออนไลน์จากสถาบันชั้นนำ แอปพลิเคชันที่ประยุกต์ใช้เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ในการให้ข้อมูลย้อนกลับ สื่อสังคมออนไลน์สำหรับการฝึกฝนกับเจ้าของภาษา และเครื่องมือประเมินพัฒนาการทางภาษาที่ช่วยติดตามความก้าวหน้าอย่างเป็นระบบ การบูรณาการเทคโนโลยีดิจิทัลให้มีประสิทธิภาพจำเป็นต้องมีการออกแบบการเรียนรู้แบบผสมผสานที่เหมาะสม (นิฐิภรณ์ สถาพรพิสิฐนา และคณะ 2566)

ในบริบทของการเผยแผ่พระพุทธศาสนา การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษจำเป็นต้องคำนึงถึงความสอดคล้องกับวิถีชีวิตและข้อปฏิบัติของพระภิกษุสงฆ์ โดยมุ่งเน้นการคัดสรรเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนา การจัดสรรเวลาเรียนรู้ที่เหมาะสม และการสร้างโอกาสในการสื่อสารกับชาวพุทธนานาชาติ ความท้าทายที่สำคัญในการบูรณาการเทคโนโลยีดิจิทัล ประกอบด้วย ความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงเทคโนโลยี การรักษาสมดุลระหว่างการใช้เทคโนโลยีและการฝึกปฏิบัติในสถานการณ์จริง ตลอดจนการพัฒนาทักษะดิจิทัลของผู้เรียน อย่างไรก็ตาม การบูรณาการเทคโนโลยีดิจิทัลที่มีการวางแผนและดำเนินการอย่างเป็นระบบจะเป็นกลไกสำคัญในการยกระดับสมรรถนะทางภาษาอังกฤษของบุคลากรทางพระพุทธศาสนา ซึ่งจะนำไปสู่การเผยแผ่พระพุทธศาสนาในระดับนานาชาติอย่างมีประสิทธิภาพ

1. แนวคิดและความสำคัญของเทคโนโลยีดิจิทัลในการเรียนรู้ภาษาอังกฤษ

การเผยแผ่พระพุทธศาสนาในยุคดิจิทัลเผชิญกับความท้าทายหลากหลายมิติ อาทิ การแข่งขันเพื่อดึงดูดความสนใจ การรักษาความถูกต้องของหลักธรรม และการสื่อสารข้ามวัฒนธรรม อย่างไรก็ตาม เทคโนโลยีดิจิทัลได้เปิดโอกาสใหม่ผ่านแพลตฟอร์มการเรียนรู้ออนไลน์ สื่อสังคมออนไลน์ และชุมชนธรรมะดิจิทัล โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านการพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษเพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในระดับนานาชาติ เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการศึกษา ซึ่งครอบคลุมตั้งแต่แอปพลิเคชันการเรียนภาษา แพลตฟอร์มออนไลน์ สื่อมัลติมีเดีย ไปจนถึงระบบจัดการการเรียนรู้ ได้เข้ามามีบทบาทสำคัญในการสนับสนุนการเรียนรู้ระยะไกลและการเรียนรู้ด้วยตนเอง จากการศึกษาของ พระครูวินัยธรรมไกร อภิรภิโฆ และคณะ (2567)

พบว่า เทคโนโลยีดิจิทัลเป็นเครื่องมือสำคัญที่ช่วยให้พระภิกษุสงฆ์และบุคลากรทางพระพุทธศาสนาสามารถพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษได้อย่างมีประสิทธิภาพ แม้ในพื้นที่ห่างไกลหรือมีข้อจำกัดด้านเวลา ทั้งนี้ หัวใจสำคัญของการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในยุคดิจิทัล คือการผสมผสานหลักการดั้งเดิมเข้ากับวิธีการสมัยใหม่ โดยคำนึงถึงการรักษาสมาคมระหว่างความทันสมัยและแก่นแท้ของพระธรรมคำสอน เพื่อบรรลุเป้าหมายในการนำพามนุษย์สู่ความพ้นทุกข์และการพัฒนาสังคมได้อย่างยั่งยืน

2. รูปแบบและเครื่องมือดิจิทัลสำหรับพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษ

เครื่องมือดิจิทัลเพื่อการเรียนรู้ภาษาอังกฤษในปัจจุบันมีความหลากหลายและมีจุดเด่นที่แตกต่างกัน จากการศึกษาของ กนิฐา แสงกระจ่าง และ ฌมม จีรังสุวรรณ (2560) พบว่า การผสมผสานการใช้เครื่องมือดิจิทัลที่หลากหลายส่งผลต่อประสิทธิภาพในการพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษที่สูงขึ้น แพลตฟอร์มการเรียนรู้ออนไลน์เป็นระบบที่บูรณาการเนื้อหาและกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษแบบครบวงจร อาทิ Coursera, edX และ Future Learn ที่นำเสนอหลักสูตรจากสถาบันการศึกษาชั้นนำระดับโลก รวมถึงแพลตฟอร์มเฉพาะทางด้านภาษา เช่น British Council Learn English และ Cambridge English ซึ่งมีระบบติดตามความก้าวหน้า การทดสอบ และการรับรองผล อันเป็นกลไกสำคัญในการสร้างแรงจูงใจและความต่อเนื่องในการเรียนรู้

แอปพลิเคชันและซอฟต์แวร์สำหรับพัฒนาทักษะภาษาที่มีความหลากหลายและเข้าถึงได้ผ่านอุปกรณ์พกพา Vergara-Burgos and Anthony (2024) เช่น Duolingo ที่ใช้รูปแบบการเรียนรู้แบบเกม Grammarly สำหรับตรวจสอบไวยากรณ์และการเขียน และ ELSA Speak สำหรับฝึกการออกเสียง โดยประยุกต์ใช้เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ในการวิเคราะห์และให้ข้อมูลย้อนกลับเฉพาะบุคคล สื่อสังคมออนไลน์และชุมชนการเรียนรู้เสมือนเป็นพื้นที่สำหรับฝึกปฏิบัติการใช้ภาษาในบริบทจริง ผ่านแพลตฟอร์มแลกเปลี่ยนภาษา เช่น HelloTalk และ Tandem รวมถึงกลุ่มเรียนรู้บน Facebook และ Discord นอกจากนี้ YouTube และ Podcast ยังเป็นแหล่งเรียนรู้สำหรับพัฒนาทักษะการฟังและความเข้าใจทางวัฒนธรรม

เครื่องมือดิจิทัลสำหรับการประเมินและติดตามพัฒนาการทางภาษา อาทิ TOEFL Practice Online, IELTS Progress Check และ Write & Improve ของ Cambridge ให้ข้อมูลย้อนกลับเชิงลึก ขณะที่แอปพลิเคชัน Anki และ Quizlet สนับสนุนการทบทวนและจดจำคำศัพท์อย่างมีประสิทธิภาพ ในบริบทการเผยแผ่พระพุทธศาสนา การประยุกต์ใช้เครื่องมือดิจิทัลควรสอดคล้องกับความต้องการเฉพาะของพระภิกษุสงฆ์และบุคลากรทางพระพุทธศาสนา โดยมุ่งเน้นการเรียนรู้คำศัพท์เฉพาะทางพระพุทธศาสนา การพัฒนาทักษะการสื่อสารเพื่อการเผยแผ่ธรรมะ และการสร้างเครือข่ายกับชุมชนชาวพุทธนานาชาติ ทั้งนี้ การเลือกใช้เครื่องมือดิจิทัลควรพิจารณาถึงระดับความสามารถทางภาษา ข้อจำกัดด้านเวลาและทรัพยากร ตลอดจนเป้าหมายการพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษของแต่ละบุคคล

3. แนวทางการบูรณาการเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษอย่างมีประสิทธิภาพ

การบูรณาการเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษให้มีประสิทธิภาพจำเป็นต้องอาศัยการวางแผนและออกแบบอย่างเป็นระบบ โดยบูรณาการหลักการเรียนรู้ภาษาและศักยภาพของเทคโนโลยี Qianyu Cao (2024) พบว่า การผสมผสานระหว่างการเรียนรู้แบบดั้งเดิมและเทคโนโลยีดิจิทัลอย่างสมดุลส่งผลต่อประสิทธิภาพการเรียนรู้ภาษาอังกฤษอย่างมีนัยสำคัญ การออกแบบการเรียนรู้แบบผสมผสาน (Blended Learning) เป็นแนวทางหลักในการบูรณาการเทคโนโลยีดิจิทัล โดยผสมผสานการเรียนรู้แบบเผชิญหน้า (Face-to-face Learning) กับการเรียนรู้ออนไลน์ (Online Learning) การกำหนดสัดส่วนระหว่างกิจกรรมออนไลน์และออฟไลน์ควรพิจารณาจากวัตถุประสงค์การเรียนรู้ สมรรถนะของผู้เรียน และทรัพยากรที่มี โดยสามารถปรับระดับการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลตั้งแต่สื่อเสริมจนถึงการเรียนรู้ออนไลน์เต็ม

รูปแบบ การพัฒนาทักษะภาษาแต่ละด้านต้องใช้กลยุทธ์ที่แตกต่างกัน ทักษะการฟังควรใช้สื่อมัลติมีเดียที่หลากหลาย ทักษะการพูดพัฒนาผ่านแอปพลิเคชันฝึกออกเสียงและการสื่อสารกับเจ้าของภาษา ทักษะการอ่านพัฒนาผ่านสื่อดิจิทัลที่มีระบบติดตามความเข้าใจ และทักษะการเขียนพัฒนาผ่านเครื่องมือตรวจสอบไวยากรณ์และการมีส่วนร่วมในชุมชนออนไลน์

การสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ดิจิทัลที่เหมาะสมเป็นปัจจัยสำคัญ ประกอบด้วยโครงสร้างพื้นฐานด้านเทคโนโลยี ระบบสนับสนุนการเรียนรู้ และชุมชนการเรียนรู้ออนไลน์ การประยุกต์ใช้ต้องคำนึงถึงบริบทเฉพาะ เช่น ในกรณีการพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษเพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ต้องสอดคล้องกับวิถีชีวิตและข้อปฏิบัติของพระภิกษุสงฆ์ การประเมินและปรับปรุงการบูรณาการเทคโนโลยีดิจิทัลควรดำเนินการอย่างต่อเนื่อง โดยพิจารณาจากผลการเรียนรู้ ความพึงพอใจของผู้เรียน และประสิทธิภาพของเทคโนโลยี เพื่อพัฒนาแนวทางการบูรณาการที่ยั่งยืนและขยายผลสู่การเผยแผ่พระพุทธศาสนาในระดับนานาชาติ

การบูรณาการเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนา

การบูรณาการเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในยุคดิจิทัลจำเป็นต้องปรับตัวให้สอดคล้องกับพฤติกรรมของผู้คนที่เปลี่ยนแปลงไป การนำเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้จึงเป็นกลไกสำคัญในการเข้าถึงพุทธศาสนิกชนทั่วโลก จากการศึกษา พระครูวินัยธรปัญญา ปณญาวโร (ศรีสมุทร) (2564) พบว่า การผสมผสานเทคโนโลยีในการเผยแผ่ศาสนาสามารถแบ่งได้เป็น 3 รูปแบบหลัก ได้แก่ การถ่ายทอดสดผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์ การสร้างคอนเทนต์ดิจิทัล และการพัฒนาแอปพลิเคชันเพื่อการเรียนรู้ธรรมะ ในด้านกลยุทธ์การใช้สื่อดิจิทัล ได้เสนอแนวทางการเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายนานาชาติผ่านการวิเคราะห์พฤติกรรมผู้ใช้งานและการปรับแต่งเนื้อหาให้เหมาะสมกับวัฒนธรรมที่แตกต่าง โดยเน้นการนำเสนอหลักธรรมผ่านการเล่าเรื่อง (Storytelling) ที่เข้าใจง่าย การใช้สื่อมัลติมีเดียที่น่าสนใจ และการแปลเนื้อหาเป็นภาษาต่างๆ นอกจากนี้ การสร้างชุมชนออนไลน์และการใช้ AI Chatbot ในการตอบคำถามเบื้องต้นเกี่ยวกับพระพุทธศาสนายังช่วยให้การเผยแผ่มีประสิทธิภาพมากขึ้น

1. พัฒนาการและความสำคัญของเทคโนโลยีดิจิทัลในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา

การเผยแผ่พระพุทธศาสนาที่มีพัฒนาการอย่างต่อเนื่องจากสมัยพุทธกาล โดยเริ่มจากการสื่อสารด้วยวาจาและการจาริกบิณฑบาตสู่การพิมพ์เป็นหนังสือ จนถึงยุคปัจจุบันที่เทคโนโลยีดิจิทัลมีบทบาทสำคัญ สมชัย กลิ่นจันทร์ (2559) ได้อธิบายว่า เทคโนโลยีดิจิทัลช่วยลดข้อจำกัดด้านพื้นที่และเวลาในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา โดยผู้สนใจสามารถเข้าถึงพระธรรมคำสอนได้ผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์ต่างๆ การปรับตัวทางเทคโนโลยีนี้มีความสำคัญต่อการเผยแผ่ในระดับนานาชาติ เนื่องจากช่วยให้สามารถนำเสนอหลักธรรมในรูปแบบที่เข้าใจง่ายและแปลเป็นภาษาต่างๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ อย่างไรก็ตาม การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลยังมีความท้าทายในด้านการรักษาความถูกต้องของหลักธรรม การพัฒนาทักษะด้านเทคโนโลยีของพระสงฆ์ และการรับมือกับข้อมูลบิดเบือนในโลกออนไลน์ ดังนั้น การบูรณาการเทคโนโลยีดิจิทัลจึงต้องดำเนินการอย่างรอบคอบ โดยคำนึงถึงการรักษาแก่นแท้ของพระธรรมคำสอนควบคู่ไปกับการพัฒนารูปแบบการนำเสนอที่ทันสมัย

2. รูปแบบและช่องทางดิจิทัลสำหรับการเผยแผ่พระพุทธศาสนา

การเผยแผ่พระพุทธศาสนาในยุคดิจิทัลได้พัฒนารูปแบบที่หลากหลายเพื่อตอบสนองพฤติกรรม การเรียนรู้ของประชาชนในปัจจุบัน จากการศึกษาของพระครูวินัยธรปัญญา ปณญาวโร (ศรีสมุทร), (2564) พบว่า การใช้สื่อดิจิทัลในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาเพิ่มประสิทธิภาพการเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายได้มากกว่า

300% เมื่อเทียบกับวิธีการแบบดั้งเดิม โดยแพลตฟอร์มสื่อสังคมออนไลน์ได้กลายเป็นช่องทางสำคัญในการเผยแพร่ ทั้งการถ่ายทอดสดธรรมเทศนา การตอบปัญหาธรรมะ และการแบ่งปันข้อคิดประจำวัน นอกจากนี้ยังมีการพัฒนาแอปพลิเคชันและเว็บไซต์เพื่อการเรียนรู้ธรรมะ รวมถึงคลังความรู้พระไตรปิฎกฉบับดิจิทัล ตลอดจนสื่อในรูปแบบวิดีโอ พอดคาสต์ และอินโฟกราฟิก ระบบการเรียนรู้ออนไลน์และการปฏิบัติธรรมเสมือนจริงยังช่วยลดข้อจำกัดด้านสถานที่และเวลา อย่างไรก็ตาม การพัฒนาสื่อดิจิทัลต้องคำนึงถึงความถูกต้องของเนื้อหา และการรักษาความเป็นแก่นแท้ของพระพุทธศาสนาเป็นสำคัญ

3. กลยุทธ์การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการเผยแผ่อย่างมีประสิทธิภาพ

พระครูวินัยธรวิภากร อภิรักษ์ และคณะ (2567) ได้ศึกษาเกี่ยวกับกลยุทธ์การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา พบว่า ความสำเร็จของการเผยแผ่ในยุคดิจิทัลขึ้นอยู่กับ การวางแผนกลยุทธ์ที่ครอบคลุมและการดำเนินการอย่างเป็นระบบ การออกแบบเนื้อหาดิจิทัลสำหรับกลุ่มเป้าหมายระดับนานาชาติเป็นปัจจัยสำคัญ โดยต้องคำนึงถึงความแตกต่างทางวัฒนธรรม ภาษา และพื้นฐานความรู้ของผู้รับสาร การใช้ภาษาที่เรียบง่าย การออกแบบที่เป็นสากล และการประยุกต์หลักธรรมให้สอดคล้องกับบริบทสังคมโลก จะเพิ่มประสิทธิภาพในการสื่อสารและสร้างความเข้าใจ

การสร้างการมีส่วนร่วมและชุมชนออนไลน์เป็นกลยุทธ์หนึ่งที่มีความสำคัญในการเผยแผ่ ประกอบด้วย การสร้างพื้นที่แลกเปลี่ยนเรียนรู้ออนไลน์ การจัดกิจกรรมปฏิสัมพันธ์ผ่านสื่อดิจิทัล และการเปิดโอกาสให้แบ่งปันประสบการณ์การปฏิบัติธรรม นอกจากนี้ การสร้างเครือข่ายระหว่างวัด องค์กรพุทธศาสนา และพุทธศาสนิกชนทั่วโลกผ่านแพลตฟอร์มดิจิทัล ยังช่วยขยายขอบเขตการเผยแผ่ การบูรณาการสื่อดิจิทัลกับการปฏิบัติธรรมแบบดั้งเดิมต้องดำเนินการอย่างสมดุล โดยใช้เทคโนโลยีเป็นเครื่องมือสนับสนุนและรักษาแก่นแท้ของการปฏิบัติธรรม เช่น แอปพลิเคชันนำทางการปฏิบัติสมาธิ การถ่ายทอดสดพิธีกรรมทางศาสนา และการให้คำแนะนำการปฏิบัติธรรมผ่านช่องทางออนไลน์

การรักษาความถูกต้องและคุณค่าของพระธรรมคำสอนในสื่อดิจิทัลเป็นประเด็นสำคัญ จำเป็นต้องมีการตรวจสอบความถูกต้องโดยผู้เชี่ยวชาญ การอ้างอิงแหล่งที่มาที่น่าเชื่อถือ และการป้องกันการบิดเบือนหลักธรรม รวมถึงการสร้างระบบการกลั่นกรองและรับรองคุณภาพของสื่อธรรมะดิจิทัล การพัฒนากลยุทธ์ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่องและปรับให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลง โดยอาศัยการประเมินผล การปรับปรุงกลยุทธ์ และการแลกเปลี่ยนแนวปฏิบัติที่ดีระหว่างองค์กรพุทธศาสนา เพื่อพัฒนาประสิทธิภาพการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในยุคดิจิทัล โดยยังคงรักษาแก่นแท้ และเป้าหมายของพระธรรม

แนวทางการพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในอนาคต

การบูรณาการเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในระดับนานาชาติ มีทั้งโอกาสและความท้าทายที่สำคัญ ดังที่ มยุรี สวัสดิ์เมือง และคณะ (2567) ชี้ว่า โอกาสที่สำคัญ ประกอบด้วย การเข้าถึงผู้สนใจธรรมะทั่วโลกผ่านแพลตฟอร์มดิจิทัล การพัฒนาสื่อการเรียนรู้แบบโต้ตอบ และการสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างองค์กรพุทธศาสนานานาชาติ ขณะที่ความท้าทายรวมถึงการรักษาความถูกต้องของหลักธรรมในการแปล ข้อจำกัดด้านทักษะดิจิทัลของบุคลากร และความแตกต่างทางวัฒนธรรมที่ส่งผลต่อการสื่อสารอย่างมีนัยสำคัญ อย่างไรก็ตาม ปณิชนา ลีลายุทธ และรังษิ์ สุพนธ์ (2563) ได้เสนอแนะการพัฒนาสภาพแวดล้อมแห่งการเรียนรู้ดิจิทัลที่ครบวงจร ประกอบด้วย การพัฒนาหลักสูตรออนไลน์ที่บูรณาการทักษะภาษาอังกฤษกับการเรียนรู้ธรรมะ การใช้เทคโนโลยี AI ในการตรวจสอบการใช้ภาษา และการสร้างชุมชนการเรียนรู้ออนไลน์สำหรับการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ข้ามวัฒนธรรม

ด้านทิศทางการพัฒนาในอนาคต เภวถิ่น ศิลปวัฒนธรรม และนิตยา เงินประเสริฐศรี (2560) วิเคราะห์แนวโน้มสำคัญ ได้แก่ การใช้เทคโนโลยี Metaverse สร้างประสบการณ์การเรียนรู้เสมือนจริง การพัฒนาแอปพลิเคชันที่ใช้ AI ปรับเนื้อหาตามรายบุคคล และการใช้ Big Data วิเคราะห์พฤติกรรมผู้เรียน การพัฒนาในอนาคตควรมุ่งเน้นการสร้างสมดุลระหว่างเทคโนโลยีและการรักษาแก่นธรรม โดยให้ความสำคัญกับการพัฒนาทักษะดิจิทัลของบุคลากรทางศาสนา การสร้างเครือข่ายความร่วมมือระดับนานาชาติ และการวิจัยพัฒนานวัตกรรมการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับบริบทของพระพุทธศาสนา

1. การพัฒนาเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการเผยแผ่แห่งอนาคต

การพัฒนาเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนา กำลังเข้าสู่ยุคแห่งการเปลี่ยนแปลงสำคัญ ตามที่ อภิญา โพธิ์ชัย (2567) ระบุว่า การบูรณาการเทคโนโลยีดิจิทัลเข้ากับการเผยแผ่พระพุทธศาสนาอาจมีแนวโน้มการพัฒนาในหลายมิติ มิติแรก คือการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีเสมือนจริง (VR) และเทคโนโลยีโลกเสมือนผสมโลกจริง (AR) ในการสร้างประสบการณ์การเรียนรู้และปฏิบัติธรรม โดยสามารถจำลองบรรยากาศสถานที่สำคัญทางพระพุทธศาสนา เช่น พุทธคยา สังเวชนียสถาน 4 ตำบล หรือวัดวาอารามสำคัญ เพื่อให้ผู้ศึกษาได้สัมผัสประสบการณ์เสมือนจริงในการปฏิบัติธรรม การฟังธรรม และการศึกษาประวัติศาสตร์พระพุทธศาสนา มิติที่สอง การพัฒนาแพลตฟอร์มการเรียนรู้อัจฉริยะที่ปรับเปลี่ยนตามความต้องการของผู้เรียน ระบบจะวิเคราะห์ระดับความรู้ ความสนใจ และรูปแบบการเรียนรู้ของแต่ละบุคคล เพื่อนำเสนอเนื้อหาและกิจกรรมการเรียนรู้ที่เหมาะสม พร้อมทั้งติดตามความก้าวหน้าและให้คำแนะนำในการพัฒนาความรู้และการปฏิบัติธรรม มิติที่สาม การใช้ปัญญาประดิษฐ์ (AI) วิเคราะห์และนำเสนอเนื้อหาธรรมะที่เหมาะสมกับผู้ศึกษา โดยวิเคราะห์ข้อมูลพฤติกรรมการเรียนรู้ ความสนใจ และระดับความเข้าใจ เพื่อคัดเลือกและนำเสนอเนื้อหาธรรมะ รวมถึงการแปลและปรับเนื้อหาให้เข้ากับบริบททางวัฒนธรรมของผู้ศึกษาแต่ละประเทศ มิติสุดท้าย การสร้างชุมชนดิจิทัลระดับโลกเพื่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และปฏิบัติธรรมร่วมกันผ่านแพลตฟอร์มที่เชื่อมโยงผู้สนใจจากทั่วโลก มีการจัดกิจกรรมออนไลน์ แลกเปลี่ยนประสบการณ์ ถามตอบธรรมะ และปฏิบัติธรรมร่วมกันแบบเรียลไทม์ การพัฒนาเทคโนโลยีดิจิทัลดังกล่าวจะยกระดับการเผยแผ่พระพุทธศาสนาให้เข้าถึงผู้คนในวงกว้าง โดยเฉพาะกลุ่มคนรุ่นใหม่ ทั้งนี้ ต้องคำนึงถึงความถูกต้องของหลักธรรม การรักษาความศักดิ์สิทธิ์และคุณค่าของพระพุทธศาสนา รวมถึงการสร้างสมดุลระหว่างการใช้เทคโนโลยีและการปฏิบัติธรรมแบบดั้งเดิม เพื่อให้การเผยแผ่เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน

2. การยกระดับทักษะและความพร้อมของบุคลากรทางพระพุทธศาสนา

การยกระดับทักษะและความพร้อมของบุคลากรทางพระพุทธศาสนาเป็นปัจจัยสำคัญในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในยุคดิจิทัล โดยเฉพาะการพัฒนาศักยภาพด้านเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการเผยแผ่ธรรมะอย่างมีประสิทธิภาพ พระครูวินัยธรรมวิกรม อภิรักษ์ และคณะ (2567) ระบุว่า การพัฒนาประกอบด้วยประเด็นสำคัญ การพัฒนาหลักสูตรอบรมด้านเทคโนโลยีดิจิทัลสำหรับพระสงฆ์และบุคลากรทางศาสนา ต้องครอบคลุมทั้งการใช้งานเทคโนโลยีพื้นฐาน การสร้างสื่อดิจิทัล การจัดการเรียนการสอนออนไลน์ และการใช้แพลตฟอร์มสื่อสังคมออนไลน์ โดยคำนึงถึงความเหมาะสมกับสมณสาธิตและพระธรรมวินัย หลักสูตรควรผสมผสานทั้งภาคทฤษฎีและปฏิบัติเพื่อการประยุกต์ใช้จริง การสร้างเครือข่ายผู้เชี่ยวชาญด้านการเผยแผ่ธรรมะผ่านสื่อดิจิทัล เป็นการรวมกลุ่มเพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์ องค์ความรู้ และแนวปฏิบัติที่ดี รวมถึงการให้คำปรึกษาแก่ผู้เริ่มต้น เครือข่ายนี้จะช่วยสร้างมาตรฐานการใช้สื่อดิจิทัลที่เหมาะสม

การพัฒนาทักษะการสื่อสารภาษาอังกฤษเพื่อการเผยแผ่ในระดับนานาชาติ มุ่งเน้นการพัฒนาทักษะการฟัง พูด อ่าน เขียน การใช้คำศัพท์เฉพาะทางพระพุทธศาสนา การแปลธรรมะ และการอธิบายหลักธรรมในบริบทที่เข้าใจง่ายสำหรับชาวต่างชาติ การส่งเสริมการวิจัยและพัฒนานวัตกรรมการเผยแผ่

พระพุทธศาสนา เน้นการศึกษาวิจัยเพื่อพัฒนารูปแบบและวิธีการเผยแผ่ที่เหมาะสมกับยุคดิจิทัล ครอบคลุม การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีใหม่ การพัฒนาสื่อการสอน การประเมินผลการเรียนรู้ และการศึกษาพฤติกรรม การเรียนรู้ธรรมชาติของมนุษย์ใหม่ การยกระดับทักษะเหล่านี้จำเป็นต้องได้รับการสนับสนุนจากคณะสงฆ์ สถาบันการศึกษา และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง พร้อมทั้งมีการติดตามและประเมินผลอย่างต่อเนื่อง เพื่อการพัฒนาที่สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีและความต้องการของสังคม

สรุปองค์ความรู้

การบูรณาการเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษสำหรับการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในยุคดิจิทัลมีบทบาทสำคัญในการเสริมสร้างศักยภาพของพระสงฆ์และบุคลากรทางศาสนา ภาษาอังกฤษเป็นสื่อกลางที่จำเป็นสำหรับการเผยแผ่หลักธรรมสู่ประชาคมโลก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในบริบทของความเปลี่ยนแปลงทางสังคมและเทคโนโลยีที่รวดเร็ว เทคโนโลยีดิจิทัล เช่น แพลตฟอร์มออนไลน์ แอปพลิเคชัน และสื่อสังคมออนไลน์ ช่วยเพิ่มความสะดวกในการเรียนรู้และพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษในทุกด้าน นอกจากนี้ การผสมผสานเทคโนโลยีเหล่านี้กับการสอนแบบดั้งเดิมยังช่วยให้การเผยแผ่ธรรมะมีความทันสมัย และเข้าถึงผู้คนได้กว้างขวางยิ่งขึ้น อย่างไรก็ตาม การนำเทคโนโลยีมาใช้ยังต้องเผชิญกับความท้าทาย เช่น การรักษาความถูกต้องของหลักธรรม การสร้างสมดุลระหว่างเทคโนโลยีและการปฏิบัติธรรมแบบดั้งเดิม และการพัฒนาทักษะด้านดิจิทัลของบุคลากรทางศาสนา การวางแผนอย่างเป็นระบบ เช่น การออกแบบหลักสูตร การเรียนรู้แบบผสมผสาน และการพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือระหว่างประเทศ จึงเป็นกุญแจสำคัญสู่ความสำเร็จ เพื่อความยั่งยืนของการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในยุคดิจิทัล ควรมุ่งเน้นการพัฒนานวัตกรรมที่เหมาะสม การฝึกอบรมบุคลากร และการวิจัยอย่างต่อเนื่อง โดยรักษาแก่นแท้ของพระธรรมคำสอนควบคู่กับการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่อย่างมีประสิทธิภาพ

เอกสารอ้างอิง

- กนิษฐา แสงกระจ่าง และณมน จีรังสุวรรณ. (2560). แหล่งทรัพยากรการศึกษาแบบเปิดสำหรับการเรียนการสอนในยุคดิจิทัล. *วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง*, 6(1), 19–28. สืบค้นจาก <https://so04.tcithaijo.org/index.php/JLPRU/article/view/74708>
- เกวลิน ศิลไพพัฒน์, และนิตยา เงินประเสริฐศรี. (2555). ศูนย์วิทยบริการมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ จังหวัดกระบี่: ประสิทธิภาพและทิศทางการพัฒนาในอนาคต. *วารสารสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์*, 38(2), 30–44. สืบค้นจาก <https://so04.tcithaijo.org/index.php/socku/article/view/80021>
- นิจิภรณ์ สถาพรพิสิฐนา, พนิดา จารย์อุปการะ, และณรงค์ พันธุ์คงนิจิภรณ์. (2566). การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมออนไลน์โดยใช้ภาระงานเป็นฐานเพื่อส่งเสริมทักษะการฟังภาษาอังกฤษสำหรับนักศึกษาครู. *วารสารวิจัยและนวัตกรรมท้องถิ่น*, 18(1), 9–21. สืบค้นจาก <https://so03.tcithaijo.org/index.php/RDIBRU/article/view/266073>
- ปณัชญา ลีลายุทธ และรังษี สุทนต์. (2563). นวัตกรรมการสื่อสารธรรมะผ่านแอปพลิเคชันพระโพธิญาณเถร (ชา สุภทฺโท). *วารสารบัณฑิตศึกษาปริทรรศน์*, 16(2), 113-128. available at: <https://so02.tcithaijo.org/index.php/JGSR/article/view/242461>
- ปณณพงค์ วงศ์ณาศรี และวีรนุช พรหมจักร. (2567). กลยุทธ์การขับเคลื่อนการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในบริบทความเปลี่ยนแปลงด้านนวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศสมัยใหม่เพื่อการเข้าถึง

- กลุ่มเป้าหมายที่หลากหลายของคณะสงฆ์. *วารสารรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย*, 4(1), 73-87. สืบค้นจาก <https://so02.tci-thaijo.org/index.php/jpsmbu/article/view/267851/179267>
- ประยงค์ อ่อนตา. (2561). การสอนในพระพุทธศาสนาเถรวาท. *วารสารปัญญาปนิธาน* 3(2), 15-26. สืบค้นจาก <https://so05.tci-thaijo.org/index.php/PPJ/article/view/216227/150229>
- ปาริณันท์ ปางทิพย์อำไพ, พระมหาเสรีชน พันธุ์ประโคน และ พระธรรมวชิรจินดาภรณ์. (2567). ภาษาอังกฤษสำหรับพุทธศาสตร์เพื่อการพัฒนา. *วารสารสังคมศาสตร์และวัฒนธรรม*, 8(12), 1-10. สืบค้นจาก <https://so06.tci-thaijo.org/index.php/JSC/article/view/278376>
- พระครูวินัยธรปัญญา ปญญาวโร (ศรีสมุทร) และบุญเตือน ทรัพย์เพชร (2564). การจัดการเผยแผ่พระพุทธศาสนายุคดิจิทัล. *วารสารสังคมศาสตร์และมานุษยวิทยาเชิงพุทธ*, 6(4), 423-433. สืบค้นจาก <https://so04.tci-thaijo.org/index.php/JSBA/article/view/249930>
- พระครูวินัยธรวุฒิไกร อภิรทโก, พระณัฐวุฒิ พันทะลี, พระครูใบฎีกาเดชา นามวงษา และอานันท์ กรมน้อย. (2567). การปรับตัวและการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ในสังคมยุคดิจิทัล. *วารสารวิชาการพระพุทธศาสนาเขตลุ่มแม่น้ำโขง*, 7(2), 33-45. สืบค้นจาก <https://so06.tci-thaijo.org/index.php/bmrj/article/view/274039>
- พระประสาน ขยาภิรโต (อร่ามวานิชย์), บุญร่วม คำเมืองแสน และพระมหาพจน์ สุวโจ. (2564). โอวาทปาฏิโมกข์กับการเผยแผ่พระพุทธศาสนา. *วารสารปรัชญาปริทรรศน์*, 26(2), 216-229. สืบค้นจาก <https://so05.tci-thaijo.org/index.php/phiv/article/view/254541>
- มยุรี สวัสดิ์เมือง, ขวัญฤทัย บุญยะเสนา, สุจิรา ไชยกุลสินธุ์, สุวีณา รุ่งโรจน์รัตนากร, Peter Ajonghakoh Foabeh, สุนทรา เฟื่องฟูง. (2567). การเรียนการสอนภาษาอังกฤษแบบบูรณาการด้วยเทคโนโลยีดิจิทัลและการฝึกปฏิบัติจริง สำหรับนักศึกษาสายวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์. *วารสารวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มทร.สุวรรณภูมิ*, 8(3) 16-31. สืบค้นจาก <https://ph03.tci-thaijo.org/index.php/JSciTech/article/view/2566/2541>
- มหามกุฏราชวิทยาลัย. (2550). *พระไตรปิฎก ฉบับภาษาไทย เล่มที่ 4: วินัยปิฎก มหาวรรค ภาค 1*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหามกุฏราชวิทยาลัย.
- อภิญา โพธิ์ชัย. (2567). การพัฒนาเทคโนโลยีดิจิทัลที่มีผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน ของเจ้าหน้าที่ในสังกัดสำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดชัยภูมิ. *วารสารบัณฑิตศึกษามหาจุฬาลงกรณ์*, 11(4), 158-171. สืบค้นจาก <https://so02.tci-thaijo.org/index.php/jg-mcukk/article/view/271065>
- Cao, Q. (2024). Blended Learning of College English in the Digital Age. *Region-Educational Research and Reviews*, 6(2), 22-25. DOI:10.12238/rerr.v6i2.1659
- Vergara-Burgos, M., & Anthony, J. E. S. (2024). Digital Literacy and Language Learning: The Role of Information Technology in Enhancing English Proficiency. *American Journal of Education and Technology (AJET)*, 3(4), 86-91. <https://journals.e-palli.com/home/index.php/ajet>